

ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1*

THE RELATIONSHIP BETWEEN PARTICIPATIVE ADMINISTRATION AND
TEACHERS' TEAMWORK UNDER SAKAEO PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

ผกากรอง ศรีอริยานนท์¹ และ อุษาพร กลิ่นเกษร²

Pakakrong Sriariyanon¹ and Usaporn Klinkasorn²

¹⁻²มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

¹⁻²North Bangkok University, Thailand.

Corresponding Author's Email: pakakrong.sria@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 2) เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำนวน 302 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดสถานศึกษา และทำการสุ่มอย่างง่ายจากโรงเรียนแต่ละขนาด ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1.การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.53) 2) ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.55) 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.55) 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.57) 5) ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.58) และ 6) ด้านการไว้วางใจ ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.58) 2.การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน

* Received 26 February 2025; Revised 3 March 2025; Accepted 8 March 2025

($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = 0.56) 2) ด้านการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ($\bar{x}$ = 3.93, S.D. = 0.59) 3) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x}$ = 3.93, S.D. = 0.60) 4) ด้านการตัดสินใจร่วมกัน ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.58) 5) ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{x}$ = 3.89, S.D. = 0.59) และ 6) ด้านความไว้วางใจกัน ($\bar{x}$ = 3.80, S.D. = 0.63) 3. ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมพบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูง และเป็นไปในทิศทางบวก (r = 0.84) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การทำงานเป็นทีมของครู, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 1

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of teachers' opinions on participative administration under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 1 2) study teachers' teamwork under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 1 and 3) study the relationship between participative administration and teachers' teamwork under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 1. The samples consisted of 302 teachers from schools under the Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office 1, The sampling step 1 use stratified random sampling by school size as a strata, and step 2 use simple random sampling from selected school. Data were collected using a researcher-developed questionnaire. The statistics applied for analyzed the data included mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The research findings as follows: 1. Participative administration in schools under the Sakaeo Primary Educational Service Area Office 1 was rated at a high level overall ($\bar{x}$ = 3.87, S.D. = 0.50). When considering individual aspects, all were rated at a high level in the following order: 1) autonomy in work practices ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = 0.56), 2) goal and objective setting ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.55), 3) participation in evaluation ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.55), 4) participation in decision-making ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.57), 5) commitment ($\bar{x}$ = 3.85, S.D. = 0.58), and 6) trust ($\bar{x}$ = 3.84, S.D. = 0.58) . 2. Teachers' Teamwork in schools under the Sakaeo Primary Educational Service Area Office 1 was also rated at a high level overall ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.54). When considering individual aspects, all were rated at a high level in the following order: 1) clear objectives and shared goals

($\bar{x}$ =4.00, S.D.=0.56), 2) clarity in work practices ($\bar{x}$ =3.93, S.D. = 0.59), 3) interpersonal relationships ($\bar{x}$ =3.93, S.D.=0.60), 4) joint decision-making ($\bar{x}$ =3.92, S.D.=0.58), 5) communication ($\bar{x}$ =3.89, S.D.=0.59), and 6) trust ($\bar{x}$ =3.80, S.D.= 0.63). 3. The relationship between participative administration and teachers' teamwork under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 1 was found to be significantly positive at a high level ($r= 0.84$) the statistical significance level at .01 level.

Keywords: Participative Administration, Teachers' Teamwork, Sakaeo Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั่วโลก ส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครองเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงด้าน การศึกษาที่ทุกประเทศได้รับผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหา ดังนั้นทุกประเทศจำเป็นต้องพัฒนาคนและ ประเทศชาติให้พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการสร้างเสริมให้มนุษย์ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางสติปัญญา เป็นคนเก่ง คนดี และสามารถดำเนินชีวิต อยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข ดังที่มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 บัญญัติว่าการ จัด การศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 56-57) และสอดคล้องกับที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กล่าวไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา และ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศ โดยมีหลักการสำคัญคือ "ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา" มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคอนให้มีความเป็น คนที่สมบูรณ์ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ คนของประเทศ ที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการ สูญเปล่า และมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2560: 48) ทั้งนี้การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อ สถานศึกษาหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการ บริหารงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561: 41-42) ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วม

ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของ ประชากรให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การพัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ มาร่วมขับเคลื่อนโดยการสนับสนุนความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและประชาชนเพื่อสนับสนุนการทำงานของ ภาคส่วนต่าง ๆ สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชนในรูปแบบนิติบุคคลเพื่อ ดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 9) กล่าวถึง แนวคิดของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลักการ เป้าหมาย และแนวคิด ซึ่งในข้อที่ 4 หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) การจัดการศึกษาอย่าง มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคนเป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุก ภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมทุกช่วงวัยทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองความต้องการและความ จำเป็นของแต่ละบุคคลและสนองยุทธศาสตร์ชาติและความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริม ให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตาม ความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่การเริ่มคิด การวางแผน นำไปปฏิบัติและประเมินผล รวมทั้งได้รับ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้งานดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน ดังนั้นหากผู้บริหาร สถานศึกษาใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา จะส่งผลให้เกิด ความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับบุคลากรของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการได้รับ ผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารที่ ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ จึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างทีมงานที่มีคุณภาพขึ้นมา เพื่อช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ภายใต้การขับเคลื่อนด้านการจัดการศึกษาให้ สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป(อนุวัฒน์ ทศบุตร, 2565: 2)

การทำงานเป็นทีมเป็นพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จในการที่จะบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ประการซึ่งส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม อย่างไรก็ตามในการทำงานหรือดำเนินการตามกระบวนการการบริหรนั้น ไม่อาจประสบความสำเร็จได้หากปราศจากความร่วมมือ จากบุคลากรทุกคนในหน่วยงาน ที่มีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานหรือการทำงานเป็นทีม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารทั้งหลายควรหันมาให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะการทำงานทั้งหลายต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่ายจึงจะทำให้องค์การสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับ โกลด์ เียนส์ (2565: 64) กล่าวว่า พฤติกรรมการทำงานของบุคคลในองค์การที่มีลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันซึ่งตั้งอยู่บนบรรทัดฐานแห่งความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความร่วมมือร่วมใจ นำองค์การบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานร่วมกันของคนหมู่มาก คือ การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และปัญหาที่ผู้บริหารองค์การจะต้องให้ความสำคัญ คือ ทำอย่างไรจึงจะให้คนหมู่มากหรือทีมงานทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และในการทำงานเป็นทีมความสำเร็จหรือล้มเหลวของการทำงานขึ้นอยู่กับทีมงาน ดังนั้นในการทำงานเป็นทีมผู้บริหารหรือหัวหน้าทีมจะต้องคำนึงถึงการแบ่งงานและการประสานงานเพื่อให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้บริหารและครูควรให้ความสนใจ และให้ความสำคัญต่อการศึกษางานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ อันจะเป็นแนวทางหลักที่จะส่งเสริมการทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานสูงสุดและพร้อมที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ได้กำหนดพันธกิจ ข้อที่ 6 “เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม” เห็นได้ว่า การจัดการศึกษานั้นต้องอาศัย การมีส่วนร่วมจากทุก ๆ ฝ่าย นำไปสู่การทำงานเป็นทีมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน ส่งผลให้การศึกษาเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้การศึกษาก้าวหน้าพัฒนา สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2566 -2570 (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว, 2566: 42) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ “ประชากรทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีงานทำ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมภาคีเครือข่าย” และมีพันธกิจข้อที่ 6 ว่า พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพันธกิจของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2566 – 2570 ข้อที่ 3 ซึ่งกำหนดให้มีการส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาที่เน้นการสร้างเครือข่ายกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาการศึกษาในทุกระดับจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากคนหลายคนเมื่อมีส่วนร่วมร่วมกันย่อมเกิดกระบวนการทำงานที่เป็นทีม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 เพื่อให้ทราบถึงสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับ

ทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
2. เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 1

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำนวน 145 โรง จำนวน 1,416 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1, 2567: 5)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างของครูโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวน 302 คน จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีลักษณะเป็น

แบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) (บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2553: 71)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) (บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2553: 71)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน และการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน โดยสังเคราะห์จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ

3.3 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.4 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามนิยามศัพท์เฉพาะ

3.5 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง

3.6 ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตามค่า IOC และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยสามารถใช้ได้ทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.6 ทุกข้อ และนำแบบสอบถามไปทดลอง (try-out) กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ Cronbach (1990) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.98 ซึ่งมากกว่า 0.80 จึงยอมรับ

3.7 นำข้อมูลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วนำไปเสนออาจารย์ และจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.1 ติดต่อขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสระแก้วเขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

4.2 ส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและประสานขอความร่วมมือจากครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ในการตอบแบบสอบถาม โดยดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และผ่านระบบ Google Forms เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนตัวอย่างจำนวน 105 โรงเรียน มีระยะทางการเดินทางต่างกันจึงเลือกที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน สำหรับโรงเรียนที่มีระยะทางไม่เกิน 30 กิโลเมตร ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 55 โรงเรียน และโรงเรียนที่มีระยะทางเกิน 30 กิโลเมตร จำนวน 50 โรงเรียน ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้ Google Forms โดยวัดระยะทางจากโรงเรียนบ้านคลองหินปูน อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว โดยแบบสอบถามที่ส่งให้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 302 ฉบับ ได้รับคืน 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและใช้ Google Forms เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. วิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

5.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของครู ในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.4 นำข้อมูลที่ได้แปลความหมายของระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson' Product Moment Correlation Coefficient) ได้แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ในภาพรวม ดังนี้

การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1	$\bar{x}$	S. D.	ระดับความคิดเห็น
1. การไว้วางใจ	3.84	0.58	มาก
2. ความยึดมั่นผูกพัน	3.85	0.58	มาก
3. การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน	3.88	0.55	มาก
4. ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน	3.89	0.53	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.88	0.57	มาก
6. การมีส่วนร่วมในการประเมิน	3.88	0.55	มาก
รวม	3.87	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.50) หากพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.55) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.55) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.57) ด้านความยึดมั่นผูกพัน ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.58) และด้านการไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ในภาพรวม ดังนี้

การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน	4.00	0.56	มาก
2. การปฏิบัติงานที่ชัดเจน	3.93	0.59	มาก
3. การติดต่อสื่อสาร	3.89	0.59	มาก
4. การตัดสินใจร่วมกัน	3.92	0.58	มาก
5. การมีมนุษยสัมพันธ์	3.93	0.60	มาก
6. ความไว้วางใจกัน	3.80	0.63	มาก
รวม	3.91	0.54	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, $S.D. = 0.54$) หากพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.00$, $S.D. = 0.56$) รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.93$, $S.D. = 0.59$) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.93$, $S.D. = 0.60$) ด้านการตัดสินใจร่วมกัน ($\bar{X} = 3.92$, $S.D. = 0.58$) ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 3.89$, $S.D. = 0.59$) และด้านความไว้วางใจกัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.80$, $S.D. = 0.63$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	1. วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน	2. การปฏิบัติงานที่ชัดเจน	3. การติดต่อสื่อสาร	4. การตัดสินใจร่วมกัน	5. การมีมนุษยสัมพันธ์	6. ความไว้วางใจกัน	รวมเฉลี่ย
1. การไว้วางใจ	0.66**	0.69**	0.64**	0.64**	0.61**	0.67**	0.72**
2. ความยืดหยุ่นผูกพัน	0.69**	0.61**	0.64**	0.64**	0.69**	0.76**	0.74**
3. การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน	0.76**	0.62**	0.69**	0.72**	0.68**	0.72**	0.77**
4. ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน	0.63**	0.53**	0.57**	0.62**	0.60**	0.64**	0.66**
5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.74**	0.65**	0.70**	0.69**	0.73**	0.76**	0.79**
6. การมีส่วนร่วมในการประเมิน	0.70**	0.70**	0.70**	0.68**	0.69**	0.80**	0.79**
รวมเฉลี่ย	0.78**	0.71**	0.74**	0.75**	0.75**	0.81**	0.84**

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยภาพรวม พบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางบวก ($r = 0.84$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยภาพรวมพบว่า มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเป็นเพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่ผู้บริหารส่วนมากนำมาใช้ในการบริหาร เนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรของโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล หรือกระบวนการบริหาร โดยใช้ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ ร่วมแก้ไขปัญหาของการบริหารที่สำคัญ (ชูดาพร นพแก้ว, 2560) ดังที่ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ผลว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในด้านการให้ความอิสระในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ กลมกุล (2560) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ ทศนบุตร (2565) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของชูดาพร นพแก้ว (2560) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขต 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก ศรีวรรณ (2561) เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งที่สำคัญในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงมีประเด็นในการ อภิปรายผล ดังนี้ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญวัญญ์ ธาริบุญ (2557) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย พบว่า การบริหาร

แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ ความผูกพันต่อองค์กร การพัฒนาทีมงาน การกระจายอำนาจ ความไว้วางใจกัน ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การตัดสินใจร่วมกัน การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และการเข้าใจธรรมชาติขององค์การ และสอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล เย็นสุขใจชน (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงาน เป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ความยึดมั่นผูกพันและการไว้วางใจกัน ตามลำดับ

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ปฏิบัติ และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ครูมีอิสระในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างสรรค์งานตามความสามารถและความเชี่ยวชาญได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องพึ่งพาบุคคลอื่นหรืออยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของบุคคลอื่น เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ได้กล่าวไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีอิสระในการบริหารจัดการและมีความเข้มแข็งรองรับการกระจายอำนาจซึ่งแนวทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารจึงควรเปิดโอกาสให้การบริหารงานในสถานศึกษาเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกันกับผู้ได้บังคับบัญชาได้ หากได้รับโอกาสที่จะได้แสดงศักยภาพ เมื่อครูได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร จะส่งผลจากภายในที่จะมุ่งหวังพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. การวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยภาพรวมพบว่า มีระดับการทำงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารไปยังโรงเรียน ทำให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องประสานการทำงานมีความร่วมมือร่วมใจ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นซึ่งในการปฏิบัติงานจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทำให้ผู้รับผิดชอบแต่ละด้านมีโอกาสทำงานร่วมกันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีความสัมพันธ์ อันดีส่งผลให้มีสภาพการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษามากขึ้น อีกทั้งมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนมีกลยุทธ์ในการพัฒนามีการกระจายอำนาจการบริหารมากขึ้นกว่าเดิม บุคคลและหน่วยงานภายนอกเข้ามามี

ส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยมีผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมคิดทำร่วมกันแก้ปัญหาเน้นการกระจายอำนาจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 56-57) ทำให้เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ ทศนบุตร (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ กลมกุล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูดาพร นพแก้ว (2560: 109) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขต 4 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก ศรีวรรณ (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา เป็นรูปแบบการทำงานที่มีความสำคัญรูปแบบหนึ่งในปัจจุบันเมื่อพิจารณาประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงมีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้ การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุวัฒน์ ทศนบุตร (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล เย็นสุขใจชน (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพราะการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาเป็นการทำงานของกลุ่มที่กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จที่คาดหวังไว้ในการดำเนินงานให้เป็นไปตามภารกิจของสถานศึกษา และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก

ไปหาน้อยดังนี้ ความผูกพันความเชื่อถือระหว่างกัน การสื่อสารที่ดี ทักษะที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนจากภายในและภายนอก ทักษะในการเจรจา ความชัดเจนของเป้าหมาย และภาวะผู้นำที่ดีตามลำดับ

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การทำงานเป็นทีม เป็นการทำงานของคนจำนวนมากกว่า 2 คนขึ้นไป เมื่อมีจำนวนคนที่ทำงานร่วมกันมากขึ้น สิ่งที่จะสามารถทำให้งานต่าง ๆ เกิดความสำเร็จได้คือ การกำหนดเป้าหมาย การปฏิบัติงานใด ๆ ภายในสถานศึกษา การทำงานในสถานศึกษาจะเป็นรูปแบบของการช่วยเหลือ การพึ่งพาอาศัยกัน ภายในสถานศึกษา ความสัมพันธ์ของคนในองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานเกิดความสำเร็จ เมื่อทุกคนมาทำงานร่วมกันเกิดเป็นทีมงาน คณะทำงานต่าง ๆ สิ่งที่จะนำพาสมาชิกในทีมให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันคือ การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน เป้าหมายจะต้องเป็นเป้าหมายที่สมเหตุสมผล เป็นที่ยอมรับของทีม ในการปฏิบัติงานจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เมื่อสมาชิกในทีมมีเป้าหมายเดียวกัน จึงจะสามารถปฏิบัติงานเป็นทีมให้สำเร็จได้ หากแต่สมาชิกเองมีความสามารถแต่มีเป้าหมายคนละเป้าหมาย ก็เป็นไปได้ยากที่งานจะเสร็จสมบูรณ์อาจเกิดความขัดแย้งกันได้ ดังนั้นการมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกันจะช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมให้ดียิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมพบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูง และเป็นไปในทิศทางบวก ($r = 0.84$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีผลประโยชน์ร่วมกัน และการประเมินผลร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความยึดมั่นผูกพันต่อกัน เนื่องจากคณะครูช่วยเหลือกันในการทำงาน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ และครูมีอำนาจการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบ ซึ่งการทำงานเป็นทีม เป็นการทำงานที่บุคคลเข้ามาทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายร่วมกัน มีการวางแผนร่วมกันมีการติดต่อประสานงานกัน กำหนดบทบาทของสมาชิกในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นหากเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด แสดงความคิดเห็นก็จะส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมด้วยเช่นกันจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะทุกคนต่างมีสิทธิและอำนาจในการแสดงความคิดเห็น เพื่อการพัฒนาาร่วมกัน โดยการบริหารงานของผู้บริหารซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการที่จะนำพา สถานศึกษาให้มุ่งสู่ความสำเร็จ โดยผู้บริหารเน้นการผลักดันหรือกระจายอำนาจสู่ผู้ปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งผู้บริหารอาจมีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ การนำความร่วมมือและการกระจายอำนาจในโรงเรียนไปใช้จากการที่ผู้บริหารให้ความไว้วางใจมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถให้รับผิดชอบ ให้อิสระในการปฏิบัติงานสามารถเชื่อมโยงกันอย่างคล่องตัว ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์กันการได้รับความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งมีความยึดมั่นผูกพัน ให้ผู้ร่วมงานเกิดความอบอุ่นปราศจากความขัดแย้งซึ่งง่ายต่อการบริหารและพัฒนา

บุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเองได้ ผลักดันนโยบายที่เกี่ยวกับการบริหารให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังที่ วิบูลสร นิลพิบูลย์ (2563) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพองค์กร การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกิดจากความสมัครใจ แรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรจะช่วยให้เกิดทีมที่มีประสิทธิภาพ และความสัมพันธ์ของคนในทีม ก่อให้เกิดงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ได้รับความนิยมในการ บริหารงานโดยเฉพาะการบริหารการศึกษาจะมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร สถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ร่วมกันคิด วางแผน ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันตรวจสอบ รับผิดชอบ และร่วมกันแก้ไขปัญหา การที่นำการบริหารแบบ มีส่วนร่วมมาใช้ในสถานศึกษายังส่งผลทำให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความราบรื่น (ธัญดา ภาคณาภิญญ, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนุวัฒน์ ทศนบุตร (2565) เรื่อง ความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ผลการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมที่มี ประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับความสัมพันธ์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีดังนี้

1. การวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยภาพรวมพบว่า มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. การวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยภาพรวมพบว่า มีระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน
3. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมพบว่ามี ความสัมพันธ์ในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางบวก ($r = 0.84$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ด้านการไว้วางใจกันอยู่ใน ลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนให้ได้รับความเชื่อถือ ในความรู้ ความสามารถ และให้ออกาสบริหารงานแทน ด้วยความมั่นใจว่าจะทำงานได้สำเร็จ และมีการ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยไม่ต้องมีผู้คอยควบคุมกำกับติดตาม

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การทำงานเป็นทีมของครู ด้านความไว้วางใจกัน อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ มีการกระตุ้นให้ทีมมีความไว้วางใจกัน เชื่อใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการมอบหมายหน้าที่เปลี่ยนกันไปเพื่อให้ครูทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้งานและเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในที่ตนเองรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ได้รับการยอมรับจากชุมชน สามารถพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงโดยศึกษาในรูปแบบกรณีศึกษา
2. ควรศึกษาการบริหารแบบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
3. ควรเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ศรีวรรณ. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- กัญญ์ณัฐ ธาริบุญ. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โกศล เย็นสุขใจชน. (2565)การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. ใน รายงานวิจัย.มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชุดาพร นพแก้ว. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธิญาดา ภัคธนาภิญโญ. (2565, กรกฎาคม-กันยายน). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา, 1(1), 8-9.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). หลักการวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย.

- (พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพมหานคร: ศรีอนันต์การพิมพ์.
- ไพฑูรย์ กลมกุล. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วิบูลย์ นิลพิบูลย์. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต1. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต1. (2567). แผนพัฒนาการศึกษา (ฉบับที่6) ปีงบประมาณ พ.ศ.2566-2570 (ปรับปรุงครั้งที่ 2 ปีงบประมาณ 2567). สระแก้ว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ.2560–2579). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อนุวัฒน์ ทศบุตร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement.